

Лісова Т.В.

доцент кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Шарапова С.В.

доцент кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Якісний стан ґрунтів – основа органічного землеробства

Економічний розвиток в державі можливо забезпечити тільки за

умови раціонального використання, охорони та відновлення родючості земель. На сьогоднішній день налічується біля 16 видів деградації земель. Третина орних земель є еродованою, втрати органічних речовин складають біля 20 – 30%, істотно знижуються запаси корисних речовин, локально проявляється забруднення радіонуклідами, важкими металами, а також спостерігається підтоплення, опустелювання земель [5, с. 18].

За матеріалами Укрземпроекта та лабораторії геофізики ґрунтів Національного наукового центру «Інституту ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», на території лише Харківської області площа засолених, солонцюватих і кислих орних ґрунтів становить 21,7 тис. га, перезволожених та заболочених орних ґрунтів – 13,5 тис. га, еродованих, ерозійно небезпечних та кам'янистих орних ґрунтів – 886,1 тис. га [4, с. 126 – 131]. При цьому спостерігається погіршення якості сільськогосподарської продукції.

Так, в аспекті сільськогосподарського виробництва висока якість ґрунту означає забезпечення високої продуктивності виробництва без істотної його деградації і забруднення навколишнього природного середовища. Важливою складовою методології оцінювання якості земель є система показників, вибір яких обумовлено необхідністю відповідної характеристики основних функцій ґрунтів, ґрунтоутворювальних — або ґрунторуйнівних процесів, а також найважливіших для рослин режимів і параметрів. Тобто ті властивості (характеристики) ґрунту, що визначають його здатність задовольняти потреби рослин в елементах живлення, воді, повітрі і теплі для їх нормального розвитку, і є в сукупності основним показником якості ґрунту [2, с.37].

Як слушно зазначають фахівці, головною умовою забезпечення стабільного розвитку агропромислового комплексу є збереження та відновлення родючості ґрунтів сільськогосподарських угідь [3, с. 24]. Саме ґрунтова родючість є основою продуктивності земель

сільськогосподарського призначення, що, в свою чергу, впливає на ефективність виробництва сільськогосподарської продукції та її собівартість. На жаль, родючість земель сільськогосподарського призначення знаходиться в катастрофічному стані. Крім того, відбуваються якісні зміни гумусу, а саме зменшується кількість гумінових кислот, пов'язаних з кальцієм [1, с. 18].

Як наголошують фахівці-економісти, актуальність проблеми відновлення родючості ґрунтів обумовлена гострими протиріччями між необхідністю забезпечення сталого розвитку аграрного сектора економіки та інтенсивним розвитком ґрунтово-деградаційних процесів, що унеможлиблюють стале відновлення родючості ґрунтів [6, с. 56].

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» від 30 грудня 2015 р. № 1437-р., є необхідним проведення моніторингу та агрохімічної паспортизації, консервації малопродуктивних і техногенно забруднених земель, відновлення та розвиток систем меліорації. В результаті виконання зазначеної Концепції прогнозується збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції внаслідок зменшення площі деградованих сільськогосподарських угідь, удосконалення їх структури тощо.

На думку науковців, ключовим моментом у впровадженні органічного землекористування є збереження та підвищення родючості ґрунтів [7, с. 164]. Таким чином, забезпечення відновлення родючості ґрунтів можна вважати одним із основних чинників ведення органічного землеробства. Отже, необхідним є забезпечення оптимізації розміщення посівів сільгоспкультур; розширення посівів багаторічних трав; проведення агрохімічної паспортизації; своєчасне внесення органічних добрив тощо.

Список використаних джерел:

1. Андрієнко В. Функції ґрунту в біосфері і суспільстві ніхто й ніщо не замінить. *Землевпорядний вісник*. 2016. № 11. С. 18 – 22.
2. Булигін С.Ю. Якість земель як основа контролю землекористування. *Агроекологічний журнал*. 2015. № 1. С. 36-46.
3. Краснолуцький О., Шевченко О. Система заходів щодо охорони родючості ґрунтів та попередження їх деградації у Київській області. *Землевпорядний вісник*. 2015. № 10. С. 24 – 33.
4. Медведєв В.В., Пліско І.В. Цінні, деградовані і малопродуктивні ґрунти України: заходи з охорони і підвищення родючості. Харків: ТОВ «Смуґаста типографія», 2015. 144 с.
5. Наукове забезпечення управління ґрунтовими ресурсами в контексті євроінтеграційних процесів: наук. доп. / А.С. Заришняк та ін.; Харків: Смуґаста типографія, 2016. 44 с.
6. Балюк С.А., Кучер А.В., Кучер Л.Ю., Анісімова О.В. Сучасні напрями економічного дослідження відтворення родючості ґрунтів у сільському господарстві. *Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти*: монографія / ред. С.А. Балюк, А.В. Кучер. Харків: Смуґаста типографія, 2015. С. 56 – 68.
7. Шпак Г.М. Концептуальні основи органічного землекористування. *Збалансоване природокористування*. 2014. № 1. С. 161 – 166.

**Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЕДЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА»

29-30 вересня 2017 року

Харків - 2017

Правові засади ведення органічного землеробства: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (29-30 вересня 2017 року) / за ред. Шульги М.В. – Харків: «Доміно», 2017. – 246 с.

За зміст та якість матеріалів відповідальність несуть автори публікацій.